

УДК 398.32:2-536.1:271.2](477.43)

ЦІЛЮЩІ ДЖЕРЕЛА – ПРАВОСЛАВНІ СВЯТИНІ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Шудляк Н.О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті наведено один із можливих варіантів опису та систематизації цілющих і чудодійних джерел на прикладі Хмельниччини. Сьогодні спостерігається посилений інтерес до різнобічного вивчення нашої історії та етнології. Публікація є частиною дослідження ролі та значення святих місць у духовній культурі українців Поділля, результати якого допоможуть висвітлити нові взаємозв'язки у традиційній культурі нашого народу. Наводимо приклади джерел, які у народі вважають святими. Називаємо легенди та перекази пов'язані з ними, вказуємо відомі випадки одужання, або зцілення. Порушуємо проблему повноти вивчення даного питання, недостатньої кількості науково досліджених фактів зцілення водою чудодійних джерел.

Ключові слова: Хмельниччина, джерело, криниця, цілюща вода, чудодійний, святиня, зцілення.

Незбагненні речі викликали у богобоязких українців страх та поглиблювали їх віру у Боже милосердя. Найкраще це прослідковується у ставленні до джерел. Їх поява завжди пов'язувалася із легендою, а поліпшення здоров'я після вживання джерельної води лише підтверджувало їх цілющу силу. З наукової точки зору лікувальний ефект можна пояснити вмістом мінералів та мікроелементів у воді, або ж звичайним ефектом плацебо. У народній уяві чудодійні властивості води сприймалися як прояв Божої ласки. Біля найвідоміших джерел розчищають та облагороджують територію, споруджують каплички, ставлять хрести, служать відправи на великі релігійні свята. Кожне з них помалу обростає легендами про свою появу та

здійснені чуда. Ще однією ознакою чудодійності води у народі було незамерзання джерела взимку. Науковці пов'язують це з глибинним походженням води, що зумовлює її підвищену температуру та тиск.

Постановка проблеми. На сьогодні немає загального зведеного реєстру чи звичайного переліку відомих джерел, як релігійного типу, які відвідують віруючі, де відбуваються служіння, так і звичайних, які в народі просто шанують та доглядають. Відсутність широкої наукової бази призводить до частого дублювання інформації у різних ресурсах, що робить процес збирання та класифікації матеріалів складним та менш продуктивним. Недостатня наукова увага до цього питання робить дослідження складових

релігійності народу неповним та незавершеним. Це може призвести до втрати важливих причинно-наслідкових зв'язків у системі народної релігійності. Вивчення ролі та впливу цих локусів є складовою більш ґрунтовного дослідження про святині та святі місця в духовній культурі населення Поділля.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

У наш час спостерігається активне пропагування паломницьких поїздок, нових маршрутів у зеленому туризмі та багато ідей для дослідження наших територій у краєзнавчій сфері. Проте у цих напрямках перевагу отримують красиві краєвиди, архітектура, ріки та озера і досить побіжно згадуються джерела та криниці, які в народній культурі мають неабияке значення. Так само мало знаходимо відомостей і у науковій та науково-популярній літературі. Цю прогалину частково покриває інформація, розміщена у мережі Internet, проте її подання часто є далеким від об'єктивного. Зумовлено це в першу чергу типом ресурсів – у своїй більшості це сайти релігійних громад, які таким чином прагнуть зацікавити паломників та отримати прибуток. Інший блок – краєзнавчі розділи на сайтах органів державної влади. Інформація тут подається перевірена і достовірна. Проте її вкрай мало, щоб вважати це питання повністю дослідженим [8; 13]. Частково тему розкриває А. Мельник у своїй книзі «Чудотворні джерела України». Даючи досить детальну інформацію про місцезнаходження джерел та криниць, автор із захопленням оповідає про чуда зцілення біля них, не вказуючи точних даних про інформаторів. Щоправда, ця проблема відома нам не лише у випадку одужання від води, це стосується і зцілень від ікон, святих мощей та ін. Пояснити це можна по-різному – від бажання залишатись невідомим, через власну скромність, до відсутності факту зцілення чи чуда як такого, підтвердженого документально. Корисні дані знаходимо також у невеликій публікації «Водні багатства Хмельниччини». Авторський колектив ґрунтовно підійшов до розкриття питання і у шести невеликих розділах вмістив об'ємний блок інформації з цієї теми. Тут досить органічно поєдналися релігійна складова опису та науковий підхід до дослідження теми.

Мета статті. Публікація має на меті максимально конкретно та детально систематизувати відомості про водні ресурси релігійного характеру, а саме джерела та криниці, які серед православного населення вважають цілющими та чудодійними. Принагідно будемо вказувати і поширену в народі «специфіку» джерельної води, тобто, що саме вона допомагаєвилікувати.

Виклад основного матеріалу. Територія історико-етнографічного регіону Поділля багата підземними водами. На Хмельниччині їх велика кількість, і значна частина відома своєю лікувальною дією. Можна провести умовний поділ оздоровчих властивостей джерельних вод на два типи. До першого віднесемо ті, вода в яких вивчена й відома багатим вмістом мінеральних речовин та активно використовуються у лікуванні та профілактиці різних хвороб. До другого – усі інші, які не вирізняються особливим хімічним складом, але за переконанням людей,

після щирої молитви та вживання води з них, відчувається покращення самопочуття та відбувається зцілення від хвороб, які не піддавалися звичайному медикаментозному лікуванню. Саме останні ми досліджуватимемо у цій публікації. А. Мельник зазначає: «Збираючи оповіді і, ознайомившись з їх змістом, можна зробити висновок, що є і серед цієї категорії джерел окремі, так би мовити, «спеціалізовані» джерела – «від хвороб очей», «від безпліддя», «від захворювань шкіри» тощо, але більшість з них – універсальні «багатофункціональні»... Загальною особливістю майже всіх джерел цієї групи є те, що в переданнях обов'язково є оповіді про дива, пов'язані з об'явленням Богородиці або Спасителя, тобто у водах цих джерел присутня Божою благодаттю» [7, с. 6].

Розпочнемо з села Сахнівці Ізяславського району. Тут на схилі пагорба на поверхню пробивається джерело, яке бере свій початок з підземного озера біля с. Медці (Красилівський район). Легенда оповідає про часи більшовицького перевороту. Молода графиня, що жила у замку, не бажаючи співпрацювати з новою владою, у молитві просила смерті. Незабаром вона разом із каретою провалилася у велику тріщину в землі, з якої струменем забила вода. Загати струмок не вдалося і перед замком утворилася трясовина. Замку вже немає давно, болото висушили кілька років тому, а водою і сьогодні лікуються і тамують спрагу. Щороку 7 липня в день Різдва Іоана Предтечі до сходу сонця приходять люди вмиватись та промивати рани цією водою, бо вірять, що саме в цей час вона найбільш цілюща. Підкріплюють своє бажання одужати молитвами у капличці поруч [6].

Неподалік селища Ямпіль, що на Білогірщині, люди власними силами облаштували біля трьох джерел купальню, оскільки переконані, що вода в них має здатність зцілювати. Спочатку встановили хрест, як знак присутності тут Божої благодаті, а згодом побудували невелику капличку, біля якої на третій день Трійці відправляють велику службу. Після освячення джерела закріпилася назва «Святотроїцьке». Багато людей з'їжджають сюди напитися живої води, а дехто омиває у купелі ноги, вважаючи, що це допоможевилікувати варикозне розширення вен. Своїми історіями одужання віруючі діляться зі знайомими, поширюючи славу про святиню [11]. У 2011 році журналісти Хмельниччини провели невелике дослідження і після висновків експертів повідомили, що населення Білогірського району, вживає найкращу воду за всіма основними показниками [14].

У селі Зелена Красилівського району знаходиться відома «Кудюва криниця». З розповідей не відомий той, хто її викопав, але досі живе переказ, що перед битвою кримський хан нахилився напитися води і згубив у ній свою шапку. У 1950-х роках до криниці приїжджали невідомі з метою відшукати скарб на дні, але безрезультатно. Відома ця локація у наші дні з інших причин. Під час тривалої засухи жінки-вдови із сусіднього села Васьківчики йдуть до криниці «вилити» її. Виконують обряд, читаючи «Молитву у час посухи». Як свідчать жителі цих сіл, на наступний після дійства день випадають тривалі дощі [16].

Село Малі Зозулинці славиться криничкою, вода в якій за своїм складом подібна до трускавецької «Юзі». Віряни впевнені, що вмиваючись цією водою можна стати молодшим [6].

Джерело «Сльози матері» у селі Завалійки Волочеського району має багату історію та безліч розповідей про чудесні зцілення. Його можна віднести до «багатопрофільних» за А. Мельником, оскільки зцілюються тут і хвороби опорно-рухового апарату, і онкологічні, і, навіть, безпліддя. Почалось все у часи татарських набігів, коли місцеву дерев'яну церкву було спалено разом із людьми. Поруч із згарищем забило джерело, а потім ще півтора десятка потічків з'явились на території села. Та саме перший струмок користується найбільшою популярністю в народі – вода допомагає у загоєнні ран. Поширення відомостей про цю місцину розпочалось разом із одужанням черниць. Монахині, із онкологічним захворюванням одна та серцевим інша, приїхали сюди улітку 2000-го року із надією на одужання. Відчувши покращення самопочуття, залишилися на зиму і далі лікуватись водою. У 2006 -2007 роках почалось будівництво монастиря на честь ікони Божої Матері «Живоносне джерело». Започаткування та найменування обителі має кілька історій та пророцтво. У 1930-х роках при руйнації сільської церкви у натовпі ходив чоловік, одні називали його блаженним, інші – юродивим, та заспокоював вірян, кажучи, що «на цьому місці постане три церкви, і збудує їх жінка у розмальованому одязі» [2; 15]. Тоді не надали значення таким словам, але, коли одна із монахинь з намальованими на формі ангелами пішла до причастя, слова згадали і нарекли їх пророчими. Віри у святість цього місця додавали і часті видіння церковних предметів над гладдю води. Бачили їх не лише черниці, а й селяни. Інша легенда щодо назви монастиря пов'язана із джерелом. «Один чоловік із Києва жив у наметі біля джерела, і зцілювався. Якраз мова йшла про будівництво монастиря, киянин на знак подяки привіз ікону Божої Матері «Живоносне Джерело» [2]. Подарунок теж сприйняли як промисел Божий. Сьогодні історії чудесного зцілення від ран, безпліддя, онкологічних захворювань та інших недуг записуються черницями у монастирський зошит.

Околиці обласного центру теж славляться криницею з лікувальною водою. Знаходиться вона у лісі села Іванківці (Хмельницький район) та відмінно втамовує спрагу, при постійному використанні очищує шкіру, сприяє швидкому загоєнню ран та допомагає тримати організм у тонусі. Люди переконані, що своїми властивостями вона завдячує блакитній глині, крізь яку циркулює. Місцеві жителі помітивши лікувальний ефект від води обладнали це місце і тепер тут можна перепочити з дороги. В подяку за перепочинок, проходу та зцілення люди залишають тут якісь дрібнички – хустини, стрічки, монети чи іконки. Щороку на Водохреща священики місцевої церкви Святого Григорія освячують воду у джерелі. Люди вірять, що після цього ритуалу, вода набирає нових чудодійних властивостей [4].

Головчинецький Свято-Преображенський жіночий монастир, що у Летичівському районі, має велику популярність у вірян через чудотворний образ Онуфрія Великого та джерело,

назване в його честь. Щороку 25 червня в день пам'яті святого до обителі з'їжджаються прочани зблизька та здалека. Півкілометрова хресна хода простягається від стін монастиря до джерела. Люди набирають освячену воду з собою, умиваються, занурюються у облаштовану тут купіль в надії на зцілення від хвороб. Паломники вірять, що вода тут може зцілити будь-які хвороби, для цього потрібна лише щира молитва та справжня віра в одужання. Поруч збудована капличка, де бажаючі можуть помолитися та попросити Божої допомоги [1, с. 2].

Про цілющу воду в околицях Сатанова та Іванковця Городецького району, існували тільки легенди і перекази людей, що свідчили про її життєдайну силу. Один з переказів оповідає про монаха-відлюдника, який жив на лівому березі Збруча, поблизу містечка Сатанова. До нього часто йшли хворі з навколишніх сіл, яких він виліковував цілющою водою. Селяни говорять, що худоба дає жирніше молоко, коли п'є воду з цього струмка. У 1972 році вчена рада Одеського науково-дослідного інституту курортології і фізіотерапії, дослідивши сатанівську воду, дійшла висновку, що «Збручанська нафтуса» немає собі рівних за ефективністю лікувального впливу на організм людини. Це гідрокарбонатно-магнієво-натрієва слабомінералізована вода, подібна до трускавецької «Нафтусі», а відмінність хімічного складу дозволила виділити її у окремий підтип Збручанської «Нафтусі» [5]. Біля згаданих селищ є ряд інших джерел мінеральних вод: «Надія», «Віра», «Наталія», «Сатанівська залізиста», «Спасівська панацея» та «Кринцилівська». На глибині 640 м виявлено хлоридно-натрієво-бромідні води з великим вмістом солей. На базі цих джерел сьогодні працюють цехи мінеральних вод [6; 4]. Ще однією несподіванкою для городоччан стало виявлення у грудні 2015 року у мікрорайоні «Мархлівка» мінеральної води такого ж типу як у Сатанові на глибині 128 метрів. Вода ще проходить дослідження, проте цілком імовірно, що незабаром ми почуємо нові історії про зцілення водою [9; 10].

Ярмолинеччина теж має незвичайну легенду про джерело цілющої води у селі Жилинці. Історія бере початок з 40-х років XV століття. Працюючи на полі, селяни ходили до криниці по воду і вгледіли на дні ікону Божої Матері. Новина блискавично поширилась поміж людей і дуже швидко групи паломників почали навідуватись до святині. Ненавмисно було витоптано посіви, що розізлило пана і він наказав засипати криничку. Незабаром його донька втратила зір, а один із слуг побачив уві сні Богоматір, яка проповідувала одужання панночки після розчищення живця. За переказами саме так і сталося. Аж до 70-х років XX століття ходили люди брати воду і просили одужання у молитвах. Районна влада дала наказ засипати джерело. Територія поступово захаращилась та заросла лісом. Через півтора десятка років відродилась пам'ять про криницю. Жительці села Анісії Вовк явилась Матір Божа, яка наказала їй розчистити покинутий та забутий колодязь. Місце було великим звалищем сміття. Зібравши трохи коштів, найняли із району двох трактористів, які за два дні розчистили половину території, де могло б

бути джерело. Кошти закінчились і робітники відмовились далі працювати. Анісія Софронівна впросила загребти в одному місці ще кілька разів і, на диво, наткнулись на цямрину. Далі робота закипіла жвавіше. Жінка ще раз бачила видіння і вирішила поруч збудувати храм, щоб селяни мали свою церкву і не ходили у сусіднє село. Фінансова ситуація бажала кращого та люди жертвували на будівництво не лише кошти, а й будівельні матеріали. У 2001 році пішла з життя Анісія Софронівна, але її сестра Оксана Софронівна Салій досить добре пам'ятає все та охоче розповідає про ті події [17; 7, с. 212-214]. Сьогодні про криницю з цілющою водою знають далеко за межами області, а через десять тижнів після Великодня тут відправляють велику спільну службу відразу кілька священників.

Адміністративний центр Деражнянського району теж має свою невелику святиню – криницю св. Пророка Іллі. Легенда переказує, що цією водою панська донька вилікувалась від сліпоты. Згодом тут збудували капличку. В часи радянської влади джерело неодноразово засипали, але вода пробивалася знову. Сьогодні люди вірять у чудодійну властивість води вилікувати хвороби очей, а особливо цілющою вона є 2 серпня у день пам'яті святого [3]. У селі Літки цього ж району незадовго до війни збудували дерев'яну церкву, куди щонеділі та на свята сходилися прихожани з довколишніх сіл. З невідомих причин церква пішла під землю, а на її місці утворився глибокий яр. Через кілька років з-під землі у тому місці пробився струмок. Місце виникнення джерела селяни позначили дерев'яним хрестом і освятили. Вважають, що Бог послав їм цю воду, як благословення і допомогу від недуг. Чудодійним місцеве джерело називають ще й тому, що вода у ньому має здатність не замерзати при низьких температурах [4]. Характерним є той факт, що дуже часто люди нарікають джерельну воду чудодійною після того як туди падали церковні дзвони, на дні знаходили якісь церковні предмети, або вони комусь являлись уві сні. Особливо шановані ті локуси, у легендах про які є згадки про спалення, руйнацію чи провалення церковних будівель під землю.

У смт Чемеровець однойменного району дуже потужна мережа підземних вод, які виходять на поверхню майже в кожному селі. Більшість криниць мають холодну чисту воду, а деякі ще й славляться лікувальними властивостями. Цілюще джерело знаходиться на території так званого Капітанського яру. За народним повір'ям вода тут лікує хворі очі. Вважають, що приходить пити воду та вмиватись найкраще до сходу сонця, саме в цей час вона найбільш лікувальна [6].

Про потічок у селі Дем'янківці Дунаєвецького району побуває багато переказів. Найдавніший з них оповідає про німого підлітка, який уві сні побачив Богоматір. Вона наказала йому йти до живця та пити воду. Хлопчина спочатку розчистив джерельце, а потім напився і відразу заговорив. З часом про цю пригоду забули та занедбали струмок. Однак, через багато років жінка вилікувала хворобу очей і про святиню знову заговорили. Поставили хреста, облаштували купальню для охочих зануритись у холодну воду [12]. Особливо багато прочан приїздить сюди

9 квітня в день Ікони Божої матері «Живоносне джерело», набирають воду в ємності, омиваються нею, вірять у зцілення від недуг [7, с. 210-211]. Неподалік села Липи у лісі щороку 12 липня у день Петра й Павла освячують джерело відоме в народі як «Петрова криниця». Вода з нього вважається чудодійною і теж лікує очі [6]. Район багатий на мінеральні води. Ще до проведення лабораторних досліджень вони користувались шаную в народі, покращували самопочуття, лікували болі, пришвидшували загоєння ран. Люди називали їх цілющими, життєдайними, святими. На базі таких джерел мінеральних вод у селі Маків з 1975 року функціонує санаторій «Україна». Щороку тут оздоровлюється велика кількість людей. Води «Маківська» (типу «Миргородська») і «Перлина Поділля» (типу «Нафтуса»), поліпшують роботу шлунку, печінки, нирок, сприяють виведенню з організму радіонуклідів. Спеціалісти наголошують, що вода дає максимальний лікувальний ефект тільки при вживанні її одразу в санаторії. Цілющі джерела в лісі біля села називають Білою Криничкою. Переповідають, що хтось із лісників розкопав у білій глині кілька джерел і з'єднав їх в одну криницю. З того часу прикріпилася назва «Біла». Очищена глиною вода має приємний м'який смак, чудово тамує спрагу, тонізує та покращує самопочуття [4]. Ще кажуть, що назва походить від хреста висіченого у білому камені над криницею.

У діброві біля поселення Черкасівка Вінківського району знаходиться природне джерело «Жива вода». Люди здавна помітили, що вода тут має лікувальні властивості та вирізняється дуже низькою, майже крижаною, температурою у будь-яку пору року. За народними переказами у давнину джерельна вода оздоровлювала безнадійно хворих, а сьогодні вона дарує свіжість та неймовірний приплив сил [16].

Лікувальна мінеральна вода типу «Боржомі» витікає із земних надр у невеликому селі Браїлівка Новоушицького району. Джерело розташоване майже у центрі селища, але про місцину знають ще жителі Нової Ушиці та кількох ближніх поселень. Планували збудувати завод мінеральних вод, але ідея залишилась лише на папері. Самі ж мешканці не надто переймаються тим та досі вживають лікувальну воду і майже не хворіють на шлункові хвороби [18]. Більш відома у районі «Глоїова криниця» зі своєю давньою історією. Легенда оповідає про часи татарських набігів. У селі Дедижня селяни заховалися в церкві та разом із будовою провалились під землю. Інша версія – татари все ж спалили храм разом з людьми. На цьому місці тепер б'є джерело, а поруч ще сім менших, якраз за кількістю куполів на церкві. Селяни кажуть, що в тиху погоду на дні криниці видно ікону Богоматері, а з-під землі чути дзвін, що й дає підстави, як згадувалось раніше, набожним селянам казати про святість цього місця. Вода допомагає у лікуванні хвороб очей, багата на кремній, підвищує імунітет та тонізує організм. Криницю по кілька разів на рік освячують, ще більше посилюючи віру людей у чудодійність води [6; 18].

Висновки та пропозиції. У статті ми розглянули лише невеликий розділ більш ґрунтовного дослідження святих місць, їх ролі у духовному

житті українців Поділля. В умовах сьогодення, за наявності суспільного запиту на очищення нашої історії від наслідків попередніх режимів, дослідження проблеми, порушеної в цій публікації, є актуальним та потребує активного залучення науковців до цієї діяльності, ефективної її організації, поширення результатів, як серед наукових кіл, так і у суспільстві загалом.

Спроби дослідження цього питання піднімають нові пласти роботи та вказують на значні прогалини у його вивченні. З подальшою роботою у цьому секторі етнологічна наука збагатиться новими матеріалами, які більш розлого демонструватимуть тісні зв'язки між матеріальним та духовним світом у системі народної релігійності.

Список літератури:

1. Джерело води святої / Газета Хмельницької єпархії Української Православної Церкви // Благівіст Хмельниччини. Подільські єпархіяльні відомості. – Липень 2004. – №7-8 (79-80). – С. 2.
2. Жужа К. Зцілившись від хвороб, черниці збудували біля джерела монастир. – Режим доступу: http://ye.ua/news/news_18178.html.
3. Записано від Шишлевського О. Ю., 1987 р.н., 21.12.2015 р. у м. Деражня Хмельницької обл. – Архів автора.
4. Захарчук Т. Підземні «аптеки» Хмельниччини. – Режим доступу: http://ye.ua/news/news_593.html.
5. Кльоц О. Збручанська Жива водиця. – Режим доступу: <http://www.nashgorodok.km.ua/index.php/chudesahorodochchunyu/426-zbruchanska-zhyva-vodytsia>.
6. Ковальчук С. І., Любінська Л. Г., Сорочан Ю. К. Водні багатства Хмельниччини. – Хмельницький, 2000. – Режим доступу: http://tovtry.km.ua/en/history/voda_hmel/all_book.html.
7. Мельник А. Чудотворні джерела України / Антон Мельник. – Львів: Свічадо, 2013. – 236 с.
8. Минеральные источники Хмельницкой области. – Режим доступу: <http://www.minvoda.com/mineralnie-istochniki-ukraini/mineralnie-istochniki-hmelnitskoy-oblasti>.
9. Мовчан А. На Городоччині виявили ще одне джерело з мінеральною водою. – Режим доступу: http://ye.ua/news/news_22955.html.
10. На Хмельниччині виявили джерело з лікувальною водою. – Режим доступу: <http://khm.depo.ua/ukr/khm/na-hmelnichchini-viyavili-dzherelo-z-likuva-lnoyu-vodoyu-na-15122015103900>.
11. На Хмельниччині є джерело, водою якого лікуються від варикозу. Режим доступу: http://ye.ua/news/news_5216.html.
12. Никитін О. Благодатна сила Дем'яновецького джерела. – Режим доступу: http://ye.ua/news/news_6039.html.
13. Новоушиччина туристична. – Режим доступу: <http://bibliotekanu.jimdo.com>.
14. Олійник І. Журналісти замовили спеціалістам аналіз води, щоб дізнатись чи можна хмельницьку воду пити з-під крана? – Режим доступу: http://ye.ua/news/news_4597.html.
15. Таємниці одного монастиря. – Режим доступу: http://ye.ua/news/news_4623.html.
16. Цілющі джерела Хмельниччини. – Режим доступу: <http://a-starosta.narod.ru/index/0-248>.
17. Шандовська Л. Знайти замуrowане джерело і збудувати на тому місці храм допомогла Матір Божя. – Режим доступу: http://ye.ua/news/news_4449.html.
18. Щегельська О. Ідете відпочивати на Дністер? Посмакуйте «Боржомі» у Браїлівці. – Режим доступу: http://ye.ua/news/news_25125.html.

Шудляк Н.А.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

ЦЕЛЕБНЫЕ ИСТОЧНИКИ – ПРАВОСЛАВНЫЕ СЯТЫНИ ХМЕЛЬНИЦКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

В статье приведен один из возможных вариантов описания и систематизации целебных и чудодейственных источников на примере Хмельницкой области. Сегодня наблюдается усиленный интерес к разностороннему изучению нашей истории и этнологии. Публикация является частью исследования роли и значения святых мест в духовной культуре украинцев Подолья, результаты которого помогут осветить новые взаимосвязи в традиционной культуре нашего народа. Приводим примеры источников, которые в народе считают святыми. Рассказываем легенды и предания связанные с ними, указываем известные случаи выздоровления, или исцеления. Нарушаем проблему полноты изучения данного вопроса, недостаточного количества научно исследованных фактов исцеления водой чудодейственных источников.

Ключевые слова: Хмельницкая область, источник, колодец, целебная вода, чудодейственный, святой, исцеления.

Shudliak N.O.

Kyiv National Taras Shevchenko University

HEALING SPRINGS – ORTHODOX HOLY PLACES OF THE KHMELNYTSKYI REGION

Summary

The article presents one of the possible ways of the description and systematization of healing and miraculous natural springs on the example of the Khmelnytskyi region. These days, there is an increased interest in the diverse study of our history and ethnology. The publication is a part of the study of the role and importance of holy places in the spiritual culture of Ukrainian Podillia; the results of which will help to highlight new relations in the traditional culture of our people. This article features examples of natural springs that people consider holy as well as legends and stories associated with them, and points out known cases of recovery or healing. Additionally, we raise the issue of the level of studying of the given topic and lack of scientific evidence pointing to healing by miraculous springs.

Keywords: Khmelnytskyi region, spring, well, healing waters, miraculous, sanctuary, healing.